

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2024 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри кримінального права та процесу, кандидатка юридичних наук,
доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Анна ПРИСЯЖНА

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри кримінального права та процесу
28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри, кандидат юридичних наук,
професор
28 серпня 2024 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент
28 серпня 2024 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг – 2,11 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	4
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	4
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські заняття	–	7
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	17
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	18
	1.5.1.	Теми науково-дослідних робіт	–	18
	1.5.2.	Методичні рекомендації до виконання науково-дослідних робіт	–	19
	1.6.	Підсумковий контроль	–	21
	1.6.1.	Питання для підсумкового контролю	–	21
	1.6.2.	Приклад тестового завдання на підсумковий контроль	–	24
2.	Схема нарахування балів		–	24
3.	Рекомендовані джерела		–	25
	3.1.	Рекомендовані джерела до всіх тем	–	25
	3.2.	Рекомендовані джерела до окремих тем	–	26
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	31

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8						
1.	Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
2.	Організація сучасної адвокатури України	14	4	4	-	-	6	14	2	2	-	-	10
3.	Основні положення Правил адвокатської етики	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
4.	Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту	12	4	4	-	-	4	12	2	2	-	-	8
5.	Адвокат у цивільному процесі	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
6.	Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
7.	Адвокат у конституційному судочинстві	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
8.	Адвокат у виконавчому провадженні	8	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	8
9.	Організація надання безоплатної правничої допомоги	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
10.	Адвокат у Європейському Суді з прав людини	6	-	2			4	6	-	-	-	-	6
Всього годин		90	18	18	-	-	54	90	10	6	-	-	74

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури	2
1.1.	Поняття та сутність інституту адвокатури в Україні.	
1.2.	Предмет курсу «Основи адвокатської діяльності».	
1.3.	Система і структура навчальної дисципліни.	
1.4.	Місце курсу в системі інших юридичних дисциплін.	
1.5.	Виникнення адвокатури та її розвиток у стародавні часи.	

1.6.	Формування професійної адвокатури в Україні в період польсько-литовської доби (XIV-XVI ст.).	
1.7.	Судова реформа 1864 р. Присяжні та приватні повірені, їх права.	
1.8.	Адвокатура в Україні у післяреволюційний період (1917р. - грудень 1992р.).	
1.9.	Реформування адвокатури в незалежній Україні, шляхи її подальшого розвитку.	
2.	Організація сучасної адвокатури України	4
2.1.	Адвокатура як недержавний самоврядний інститут.	
2.2.	Завдання, принципи та засади здійснення адвокатської діяльності.	
2.3.	Організаційні форми діяльності адвокатів.	
2.4.	Правове регулювання діяльності адвокатури.	
2.5.	Вимоги до адвоката, набуття статусу адвоката.	
2.6.	Види адвокатської діяльності.	
2.7.	Професійні права та обов'язки адвокатів.	
2.8.	Гарантії адвокатської діяльності.	
2.9.	Дисциплінарна відповідальність адвокатів та її підстави.	
2.10.	Адвокатське самоврядування. Засади та завдання адвокатського самоврядування.	
2.11.	Організаційні форми адвокатського самоврядування.	
2.12.	Особливості здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави.	
3.	Основні положення Правил адвокатської етики	2
3.1.	Співвідношення Правил адвокатської етики та чинного законодавства про адвокатуру.	
3.2.	Тлумачення Правил адвокатської етики.	
3.3.	Основні принципи адвокатської етики.	
3.4.	Відносини адвоката з клієнтами.	
3.5.	Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження.	
3.6.	Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.	
4.	Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту	4
4.1.	Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.	
4.2.	Підстави, порядок та момент вступу адвоката у кримінальне провадження в якості захисника.	
4.3.	Обставини, що виключають участь адвоката-захисника у кримінальному провадженні.	
4.4.	Відмова від захисника та його заміна. Порядок тимчасового призначення захисника.	
4.5.	Захист на досудовому слідстві: вибір позиції захисту, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.	
4.6.	Участь адвоката у проведенні слідчих (розшукових) дій.	
4.7.	Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ по першій інстанції, його процесуальне становище, права і обов'язки.	
4.8.	Підготовка до судового засідання.	
4.9.	Правовий статус захисника під час судового розгляду.	
4.10.	Права та обов'язки захисника у суді першої інстанції.	
4.11.	Захисна промова адвоката – вимоги, структура та значення.	
4.12.		

4.13.	Загальні положення теорії стратегії і тактики адвокатської діяльності.	
4.14.	Порядок оскарження рішень суду першої інстанції.	
4.15.	Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у апеляційному провадженні.	
4.16.	Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних справ у касаційному провадженні.	
5.	Адвокат у цивільному процесі	2
5.1.	Правова природа здійснення адвокатом представництва.	
5.2.	Права й обов'язки адвоката.	
5.3.	Обставини, що виключають участь адвоката у цивільному судочинстві.	
5.4.	Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ.	
5.5.	Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ.	
5.6.	Участь адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку.	
5.7.	Методологічні та практичні проблеми складання адвокатом процесуальних документів по цивільним справам.	
5.8.	Доказова діяльність адвоката-представника у цивільному судочинстві.	
6.	Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві	2
6.1.	Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві.	
6.2.	Організація діяльності адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів.	
6.3.	Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.	
6.4.	Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.	
6.5.	Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.	
6.6.	Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.	
6.7.	Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.	
6.8.	Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.	
6.9.		
7.	Організація надання безоплатної правничої допомоги	2
7.1.	Поняття безоплатної правової допомоги та її види.	
7.2.	Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.	
7.3.	Надання безоплатної первинної правової допомоги.	
7.4.	Система надання безоплатної вторинної правової допомоги.	
7.5.	Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги.	
7.6.	Адміністрування системою надання безоплатної правової допомоги та її фінансування.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

Питання для усного опитування та дискусії

1. Завдання, принципи та засади здійснення адвокатської діяльності; організаційні форми діяльності адвокатів.
2. Вимоги до адвоката, набуття статусу адвоката. Види адвокатської діяльності.
3. Професійні права та обов'язки адвокатів.
4. Адвокатська таємниця, її предмет. Гарантії адвокатської діяльності.
5. Оплата праці адвоката та його помічника.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адвокат, набуття статусу адвоката, адвокатське самоврядування, договір, оплата праці, дисциплінарна відповідальність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Адвокатура України – це незалежний самоврядний інститут суспільства, що забезпечує професійну правову допомогу всім верствам населення, самостійно вирішуючи питання своєї самоорганізації та здійснення діяльності адвокатами.

Наразичинним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено основні принципи та засади здійснення адвокатської діяльності. Так, адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

Професійні права та гарантії адвокатської діяльності визначені як українським, так і міжнародним законодавством (зокрема, Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод та Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи про свободу професійної діяльності адвокатів). Також захист прав адвокатів регламентований актами ООН, Ради адвокатських і правових товариств Європи (CCBE), Міжнародної асоціації адвокатів тощо. Професійні права та гарантії адвокатів необхідні для належного захисту прав клієнтів.

Також визначено, що професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України. Зокрема, передбачені такі гарантії для адвокатів:

- заборона втручання та перешкоджати здійсненню адвокатом своєї діяльності;
- заборона вимагати від адвоката надання відомостей, що є адвокатською таємницею;
- проведення стосовно адвоката оперативних-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду;
- заборона проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних зі здійсненням адвокатської діяльності;
- гарантія рівності прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності та свободи у наданні доказів, доведені їх переконливості;
- захист життя, здоров'я, честі й гідності адвоката та членів його сім'ї;
- гарантія безпеки під час участі у кримінальному судочинстві;
- заборона втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом;
- заборона втручання у правову позицію адвоката;
- заборона ототожнення адвоката з клієнтом тощо.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

Питання для усного опитування та дискусії

1. Договір про надання правової допомоги.
2. Дисциплінарна відповідальність адвокатів та її підстави.

3. Адвокатське самоврядування. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
4. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування.
5. Особливості здійснення в Україні адвокатської діяльності адвокатом іноземної держави.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: адвокат, набуття статусу адвоката, адвокатське самоврядування, договір, оплата праці, дисциплінарна відповідальність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката. Брати участь у роботі органів адвокатського самоврядування та бути обраними до їх складу можуть лише адвокати України.

Особливий статус в адвокатському самоврядуванні займає Національна асоціація адвокатів України (НААУ), яка є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. НААУ діє через організаційні форми адвокатського самоврядування (ст. 15 Закону): конференцію адвокатів регіону, раду адвокатів регіону, з'їзд адвокатів України.

Отже, органи адвокатського самоврядування мають таку структуру:

1. Конференція адвокатів регіону (АРК, областей, міст Києва та Севастополя)
— кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатів регіону (КДКА регіону)
— ревізійна комісія адвокатів регіону (РКА регіону)
2. Рада адвокатів регіону (АРК, областей, міст Києва та Севастополя)
3. З'їзд адвокатів України
4. Рада адвокатів України
— вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури (ВКДКА)
— вища ревізійна комісія адвокатури (ВРКА)

Конференція адвокатів регіону (ст. 47 Закону), яка є сесійним органом та скликається не рідше одного разу на рік, і є вищим органом адвокатського самоврядування в відповідному регіоні. Вона обирає голів та членів Рад адвокатів регіону, делегатів та З'їзд адвокатів України, представника до складу Ради адвокатів України та ВКДКА, голів та членів (із визначенням їх кількості) кваліфікаційної і дисциплінарної палат адвокатів регіону, голови та членів РКА регіону. Також Конференція адвокатів регіону затверджує штатний розпис та кошторис Ради адвокатів регіону та КДКА регіону.

КДКА регіону є юридичною особою, діє на підставі положення та утворюється з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів (ст. 50 Закону). В її складі утворюється дві палати: кваліфікаційна (не більше 9-ти членів) та дисциплінарна (не більше 11-ти членів). КДКА регіону організовує та проводить кваліфікаційні іспити із прийняттям рішення про видачу свідоцтва про складання, приймає рішення про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю, здійснює дисциплінарне провадження стосовно адвокатів та вирішує інші питання.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики

Питання для усного опитування та дискусії

1. Співвідношення Правил адвокатської етики та чинного законодавства про адвокатуру.
2. Основні принципи адвокатської етики: незалежність, дотримання законності, домінуючість інтересів клієнтів, неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами, конфіденційність, компетентність та добросовісність, чесність і порядність, повага до адвокатської професії, культура поведінки, вимоги до рекламування адвокатської діяльності.
3. Відносини адвоката з клієнтами.

4. Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження.
5. Етичні аспекти відносин адвоката з органами досудового розслідування та адміністративної юрисдикції, іншими державними органами.
6. Відносини між адвокатами.
7. Відповідальність за порушення Правил адвокатської етики.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: правила адвокатської етики, відносини адвоката з клієнтом, судом, органами досудового розслідування, іншими адвокатами.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Успішне досягнення мети саморегуляції професійної поведінки адвокатів на такому високому рівні, який передбачає врахування складного співвідношення різнопланових обов'язків адвоката, їх пріоритетів та конкретного втілення в ситуаціях, коли такі обов'язки вступають в суперечність один з одним, а також відшукання шляху їх реалізації, що оптимально відповідає покликанню і статусу адвокатури, диктує необхідність встановлення правил професійної адвокатської етики, які мають стати путівником адвоката в обранні належних варіантів професійної поведінки.

Вироблення адвокатурою і дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил розглядається світовою адвокатською спільнотою як необхідна наріжна передумова повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», передбачає дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних зобов'язань адвоката, які він бере на себе, складаючи Присягу адвоката України.

Адвокатська етика (етика адвоката) — приписувані корпоративними правилами належна поведінка адвоката у тих випадках, коли правові норми не встановлюють для нього конкретних правил поведінки.

Адвокатська етика — складова частина юридичної етики.

Адвокат при здійсненні своєї професійної діяльності виступає носієм обов'язків, іноді суперечливих, по відношенню до: клієнтів; судів та інших державних органів; адвокатури в цілому та окремих адвокатів; суспільства в цілому.

Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки; водночас специфіка обов'язків, що лежать на адвокатурі, обумовлюють необхідність збалансування служіння адвоката інтересам окремого клієнта з інтересами суспільства в цілому, дотриманням принципів законності і верховенства права.

Тому необхідно встановлювати правила професійної адвокатської етики, які мають стати путівником адвоката в обранні належних варіантів професійної поведінки.

Вироблення адвокатурою і дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил — необхідна наріжна передумова повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві.

Основні принципи адвокатської етики:

Незалежність

Свобода від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в діяльність адвоката, зокрема з боку державних органів, а також від впливу своїх особистих інтересів.

Дотримання законності

У своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності. Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень. У своєму приватному житті адвокат також зобов'язаний дотримуватися закону.

Домінантність інтересів клієнтів

Адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, інтересами колег, партнерів, співробітників, інтересами законних представників клієнтів та інших осіб, а також будь-якими іншими міркуваннями.

Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами (уникнення конфлікту інтересів)

Адвокат не може представляти одночасно двох або більше клієнтів, інтереси котрих є взаємно суперечливими, або з високим ступенем вірогідності можуть стати суперечливими.

Конфіденційність

Розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, досудового слідства і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю.

Компетентність та добросовісність

Адвокат зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до належного виконання доручення.

Чесність і порядність

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті бути чесним і порядним; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання тяжких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних відносинах.

Повага до адвокатської професії

Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, її сутності і громадського призначення, сприяти зберіганню та підвищенню її престижу.

Культура поведінки

Адвокат повинен як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд.

Обмежене рекламування діяльності адвокатів

Рекламні об'яви адвоката не можуть містити: оціночних характеристик адвоката; відгуків інших осіб про роботу адвоката; порівнянь з іншими адвокатами і їх критики; заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати без підстав ні на дії у клієнтів; вказівок, які можуть скласти уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, в дійсності, адвокатурі як такій.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

Питання для усного опитування та дискусії

1. Процесуальний статус адвоката у кримінальному провадженні та його функції за Кримінальним процесуальним кодексом України.
2. Підстави, порядок та момент вступу адвоката у кримінальне провадження в якості захисника.
3. Обставини, що виключають участь адвоката-захисника у кримінальному провадженні. Відмова від захисника та його заміна.
4. Захист на досудовому слідстві: вибір позиції захисту, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальне провадження, захисник, окрема процесуальна дія, підготовче судове засідання, судовий розгляд, стратегія і тактика захисту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Кримінальний процес

це законодавчо регульована діяльність уповноважених службових осіб правоохоронних органів, органів прокуратури та суду направлена на здійснення судового розслідування і судового провадження щодо скоєних кримінальних правопорушень та забезпечення виконання завдань кримінального провадження.

Якщо особу підозрюють або обвинувачують у вчиненні кримінального правопорушення, вона має право на захист, що зокрема полягає у наданні можливості користуватися правовою допомогою захисника. У випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (КПК) та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, підозрюваному, обвинуваченому професійна правнича допомога надається безоплатно за рахунок держави (ст. 59 Конституції, ст. 20 КПК, ст. 14 Закону «Про безоплатну правову допомогу»).

Захисником у кримінальному процесі є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію). Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого в Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Закріпивши таку норму законодавець забезпечує висококваліфікований захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), особою, яка має професійні навички у правовій сфері діяльності.

Діяльність адвоката полягає у: наданні правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складання заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію); надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні; надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань тощо. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право: звертатися з адвокатськими запитами, представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді; складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх в установленому законом порядку, збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою; одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань тощо. Отже, захисник здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), представляє інтереси потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні, надає правову допомогу свідкові у кримінальному процесі.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

Питання для усного опитування та дискусії

1. Участь адвоката у проведенні слідчих (розшукових) дій. Участь адвоката-захисника у судовому розгляді кримінальних проваджень по першій інстанції, його процесуальне становище, права і обов'язки. Підготовка до судового засідання.
2. Правовий статус захисника під час судового розгляду. Права та обов'язки захисника у суді першої інстанції. Захисна промова адвоката – вимоги, структура та значення.
3. Загальні положення теорії стратегії і тактики адвокатської діяльності.

4. Порядок оскарження рішень суду першої інстанції.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальне провадження, захисник, окрема процесуальна дія, підготовче судове засідання, судовий розгляд, стратегія і тактика захисту.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Положення нового КПК значно розширили права обвинуваченого і захисника на стадії досудового розслідування. Процесуальна діяльність захисника у досудовому розслідуванні спрямована на надання правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, охорону їх прав та законних інтересів й участь у доказуванні обставин, які виправдовують підозрюваного, обвинуваченого або пом'якшують їх покарання.

Захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику.

Адвокат, який вступив у кримінальний процес, насамперед здійснює роботу з відбору, дослідження, оцінки фактів і доказів, уточнює правову позицію зі своїм підзахисним. Ця робота знаходить об'єктивне відображення в процесуальних документах – заявах, скаргах, клопотаннях, запереченнях.

Під час судового розгляду справи адвокат може використати своє право на заявлення клопотань. Він активно взаємодіє зі всіма учасниками судового засідання, бере участь в допиті обвинуваченого, потерпілого і свідків, веде діалог з експертами і прокурором. Його роль помітно підвищується у разі виявлення суперечливих моментів, які були ним виявлені ще в ході досудового розслідування або безпосередньо виявляються в процесі судового розгляду справи.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Адвокат у цивільному процесі

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правова природа здійснення адвокатом представництва. Доказова діяльність адвоката-представника у цивільному судочинстві.
2. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ.
3. Повноваження адвоката на стадії судового розгляду цивільних справ.
4. Участь адвоката в апеляційному розгляді цивільної справи та оскарженні судових рішень у касаційному порядку.
5. Методологічні та практичні проблеми складання адвокатом процесуальних документів по цивільним справам.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: представництво, цивільний процес, позовна заява, повноваження, доказування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Зміст судового представництва у цивільному процесі складають процесуальні дії, наслідки яких поширюються на довірителя, що визначає обсяг повноважень представника. Через визначені довіреністю чи договором застереження особа має право обмежити коло повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії. Відтак, адвокат зобов'язаний діяти в межах повноважень, наданих йому клієнтом, з урахуванням обмежень щодо вчинення окремих процесуальних дій. Перелік повноважень чи обмежень стосовно вчинення певних процесуальних дій має бути визначено договором, який укладається між адвокатом та особою, інтереси якої він представляє у відповідному цивільному процесі.

Основним завданням адвоката є вжиття всіх можливих, передбачених законом заходів, спрямованих на захист порушеного чи оспорюваного права, в тому числі й шляхом звернення до суду.

При цьому законність та обґрунтованість судового рішення, оперативність вирішення цивільної справи напряму залежать від повноти підготовки матеріалів, які надаються до суду ще на стадії звернення до суду. Саме недооцінка значення цієї стадії процесу та формальне ставлення до неї зумовлюють затягування розгляду справи в майбутньому та призводять до постановлення необґрунтованих рішень, що, у свою чергу, є перешкодою в захисті невизнаних або оспорюваних прав чи інтересів особи, понесення нею додаткових витрат, пов'язаних з подальшим оскарженням таких рішень.

Детальне опрацювання адвокатом матеріалів, наданих клієнтом, сприяє можливості визначитися з предметом позову та складом сторін, наявністю основних підстав для звернення до суду, наявністю чи відсутністю базових доказів, необхідністю отримання нових доказів, необхідністю вжиття заходів щодо забезпечення позову, вчинення інших процесуальних дій, спрямованих на обґрунтування позиції.

Вже на стадії підготовки матеріалів та звернення до суду адвокат має вживати заходи для самостійного отримання додаткових доказів шляхом запиту інформації, яка стосується предмета спору у відповідних посадових осіб, підприємств, установ та організацій. Згідно зі ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право звертатися з адвокатськими запитами (у тому числі щодо отримання копій документів) до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб). Разом з тим, слід вказати, що основними причинами штучних перешкод, що створюються службовими, посадовими особами підприємств, установ, організацій під час надходження та розгляду запитів адвоката, у більшості випадків, є зловживання такими особами своїм становищем, поєднане з використанням неточного формулювання правових норм.

Прийняття судом до свого провадження позовної заяви, скарги, заяви породжує для представника певні обов'язки та наділяє їх певними процесуальними правами. При цьому, варто зазначити, що процесуальне представництво адвоката містить у собі два види правовідносин – між адвокатом і клієнтом та між адвокатом і судом. Саме тому у процесі судового розгляду справи завданням адвоката є не лише захист суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів осіб, а й сприяння суду у всебічному, повному й об'єктивному з'ясуванні всіх обставин справи.

До того ж, слід вказати, що хоча обов'язок з роз'яснення особам, які є сторонами у справі, їхніх прав покладено на суддю, адвокат повинен повідомити особу, яку він представляє, про її права, порядок їх реалізації та правові наслідки таких дій. Важливим для клієнта також є надання адвокатом актуальної інформації щодо стану розгляду справи та погодження з ним процесуальних дій, вчинення/не вчинення яких може вплинути на результати розгляду справи.

Процесуальні дії осіб, що виступають стороною у справі, а також їх представників (у тому числі й адвокатів) здійснюються, переважно, з урахуванням вимог суду. Разом з тим, враховуючи, що основним в обґрунтуванні позиції сторін та їх процесуальних представників під час судового розгляду цивільної справи є доказування підставності позову та заперечень на нього, дії з підготовки цивільної справи до судового розгляду можуть здійснюватися і з ініціативи процесуальних представників (адвокатів) та спрямовуватися на визначення характеру спірних правовідносин, обставин, які підлягають встановленню, на витребування й долучення до матеріалів справи доказів, визначення кола осіб, що братимуть участь у справі, а також вжиття заходів щодо залучення таких осіб.

Адвокат відповідача у цивільному процесі може використовувати такі процесуальні засоби захисту як заперечення проти позову та зустрічний позов, право пред'явлення якого має бути реалізоване до початку розгляду справи по суті.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві

Питання для усного опитування та дискусії

1. Правова регламентація і підстави участі адвоката у господарському судочинстві.
2. Організація діяльності адвоката в ході досудового врегулювання та вирішення господарських спорів.
3. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.
4. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.
5. Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.
6. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.
7. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.
8. Правова допомога адвоката при перегляді судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: представництво, господарський процес, адміністративний процес, позовна заява, повноваження, доказування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

представництво в господарському суді є спеціальним видом загального цивільного представництва. Адвокат добровільно обирається юридичною особою для захисту її інтересів у суді і діє в межах договору доручення. Адвокат діє відповідно до виданої підприємством довіреності, яка повинна відповідати вимогам ст. 28 ГПК та загальним вимогам, які ставляться до змісту довіреності цивільним законодавством. Повноваження адвоката як представника можуть також посвідчуватися ордером, дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором. До ордеру обов'язково додається витяг з договору, у якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих процесуальних дій. Витяг засвідчується підписом сторін договору.

Підготовка процесуальних документів до господарського суду має свої особливості, пов'язані із специфікою господарських спорів. Прийнявши доручення, адвокат повинен, у першу чергу, з'ясувати чи проводилось досудове врегулювання спору, і чи не є воно обов'язковим для даного виду спору.

У необхідних випадках адвокат повинен підготувати претензію та направити її на адресу другої сторони. Претензія важливий процесуальний документ, а тому її складають у точній відповідності до закону (ст. 6 ГПК).

При підготовці позовної заяви адвокат виконує ту ж аналітичну роботу, що й при підготовці претензії.

Представництво адвоката в адміністративному суді – це процес, в якому адвокат виступає в якості представника клієнта в адміністративному суді та захищає його інтереси у судових процедурах. Адвокат може надавати свої послуги клієнту на будь-якому етапі судової процедури, починаючи від підготовки та подання позовної заяви до адміністративного суду до захисту інтересів клієнта в апеляційному процесі та виконанні рішення суду.

Представництво адвоката в адміністративному суді є важливою частиною захисту прав та інтересів клієнта у судовому процесі. Адвокат має глибокі знання адміністративного права та процедур, які регулюють розгляд у суді, що дозволяє йому ефективно захищати інтереси свого клієнта. Крім того, адвокат може допомогти клієнту у підготовці документів для судового процесу, включаючи позовну заяву та інші необхідні документи.

Семінарське заняття 8

Тема 9. Організація надання безоплатної правничої допомоги

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття безоплатної правничої допомоги та її види.
2. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правничої допомоги.
3. Надання безоплатної первинної правничої допомоги.
4. Система надання безоплатної вторинної правничої допомоги. Реєстр адвокатів.
5. Стандарти якості надання безоплатної вторинної правничої допомоги.
6. Адміністрування системою надання безоплатної правничої допомоги та її фінансування.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: безоплатна правнича допомога, Центр з надання безоплатної правової допомоги, первинна правнича допомога, вторинна правнича допомога, стандарти якості правової допомоги.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Безоплатна правнича допомога – правова допомога, яка гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел.

Закон України «Про безоплатну правничу допомогу» визначає порядок надання безоплатної первинної правничої допомоги та безоплатної вторинної правничої допомоги.

Безоплатна первинна правнича допомога, суб'єктами права на яку є усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатна вторинна правнича допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як:

- захист;
- здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- складення документів процесуального характеру.

Згідно із статтею 14 Закону право на безоплатну вторинну правничу допомогу мають такі категорії осіб:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб;

2) діти, у тому числі діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту;

2-1) внутрішньопереміщені особи;

2-2) громадяни України, які вернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньопереміщених осіб;

3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання;

4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт;

5) особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими;

б) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Та в ніших випадках, які передбачені у Законі.

У разі якщо особа не належить до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, працівники центру сприятимуть в отриманні такої допомоги від громадських правозахисних організацій.

Семінарське заняття 9

Тема 10. Адвокат у Європейському Суді з прав людини

Питання для усного опитування та дискусії

1. Принцип захисту прав людини у Європейському Суді з прав людини.
2. Повноваження адвоката при розгляді справ у Європейському Суді з прав людини.
3. Особливості доказової діяльності адвоката у Європейському Суді з прав людини.
4. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: Європейський суд з прав людини, захист, адвокат, формуляр.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Європейський Суд з прав людини є міжнародним органом, юрисдикція якого поширюється на всі держави - члени Ради Європи, що ратифікували Європейську конвенцію про захист прав людини і основних свобод, яка вступила в чинності 3 вересня 1953 р Учасниками Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод є підписавши її держави, які взяли на себе зобов'язання визнавати, дотримуватися, забезпечувати реалізацію і ефективний захист прав і свобод людини кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією.

Правове становище адвоката в Європейському суді з прав людини визначається згідно з Регламентом Європейського суду з прав людини та прецедентною практикою Європейського суду з прав людини. Основною формою діяльності адвоката в Європейському суді з прав людини є представництво інтересів Заявника на всіх стадіях підготовки і розгляду справи.

Правило 36 Регламенту Європейського суду з прав людини надає адвокату представнику право первісного подання скарги від імені заявника. Так, адвокат має ті ж повноваження, що й заявник. У цілому зміст прав та обов'язків адвоката в Суді є схожими із правами й обов'язками представника за українським процесуальним законодавством. Разом з тим у Європейському суді права адвоката відносно збору й подання доказів трохи ширші, ніж в українському праві. Зокрема, адвокат вправі представляти Європейському суду як докази, письмові показання свідків, яких він опитав самостійно, навіть якщо цих свідків не опитували національні слідчі, судові або інші органи. Крім того, адвокат може представляти в Суд докази, які не представлялися в національні суди та не оцінювалися ними.

Європейський суд не є вищою інстанцією по відношенню до судової системи держави-учасника Конвенції. Тому він не може відмінити рішення, винесене органом державної влади або національним судом, не дає вказівок законодавцеві, не здійснює абстрактний контроль національно законодавства або судової практики, не має права давати розпорядження про вжиття заходів, що мають юридичні наслідки.

Суд розглядає тільки конкретні скарги з тим, щоб встановити, чи дійсно були допущені порушення вимог Конвенції. Проте суд має право присудити "справедливе задоволення претензій" у вигляді фінансової компенсації матеріального збитку і моральної шкоди, а також відшкодування стороні усіх витрат.

За усю багаторічну практику Європейського суду не було зафіксовано жодного випадку невиконання рішень Суду державами-членами Ради Європи. В іншому випадку, згідно із Статутом Ради Європи, може привести до призупинення членства держави і, врешті-решт, відповідно до рішення Комітету міністрів, - виключенню держави із складу Ради Європи. У разі, якщо держава констатує, що без зміни законодавства або судової практики розглянута Європейським судом ситуація може повторитися, воно як правило, здійснює необхідні новації.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Основи адвокатської діяльності». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички.

Тема 1. Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Історія адвокатури Хмельниччини.
2. Видатні адвокати України.
3. Проаналізувати вимоги до адвоката в історії становлення адвокатури.

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

1. Створити таблицю, де буде відображено органи адвокатського самоврядування в Україні.

Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Взаємовідносини адвоката з клієнтом.
2. Взаємовідносини адвоката з судом.
3. Взаємовідносини адвоката з іншими учасниками процесу.
4. Дайте правильну відповідь на тестові запитання:

Назвіть завдання адвокатури :

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

3) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

4) всі відповіді вірні.

Адвокатура України це:

1) недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

2) державний орган, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

3) це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення.

4) недержавний самоврядний інститут, що здійснюється через систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Поняття і призначення захисника у кримінальному процесі.
2. Участь захисника у допитах.

3. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 вироки та проаналізувати у них позицію захисту.

Тема 5. Адвокат у цивільному процесі

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Організація діяльності адвоката при підготовці до участі в розгляді цивільних справ. Складання позовної заяви, інших документів.
2. Проблеми участі адвоката у процесі доказування по цивільній справі.
3. Судова промова адвоката.
4. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 рішення з участю адвоката-представника сторін в цивільному процесі та проаналізувати в чому полягала надана професійна правнича допомога.

Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.
2. Участь адвоката в процесі провадження у справах про адміністративні правопорушення.
3. Участь адвоката при розгляді справ у суді першої інстанції.
4. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знайти 2-3 рішення з участю адвоката-представника сторін в господарському та адміністративному процесі та проаналізувати в чому полягала надана професійна правнича допомога.

Тема 7. Організація надання безоплатної правової допомоги

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Принципи державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги.
2. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги. Заміна адвоката.
3. Проаналізувати документи, які зобов'язаний для оплати праці здати адвокат до Центру надання безоплатної вторинної правової допомоги та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення.

Тема 8. Адвокат у Європейському Суді з прав людини.

Завдання. Опрацювати теоретичні питання.

1. Роль адвоката на стадії виконання рішень Європейського Суду з прав людини.
2. Проаналізувати рішення Європейського суду з прав людини проти України за 2024 рік та визначити які порушення найбільш часто констатовані судом.

1.5. Індивідуальні завдання

Самостійна робота для студентів денної форми навчання може бути зарахована за виконання індивідуальних завдань – науково-дослідних робіт. Визначення переліку тем до виконання конкретному студенту здійснює викладач дисципліни.

Бали за самостійну роботу також можуть бути зараховані за результатами неформальної освіти (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти – <https://cutt.ly/Ee8mmyUb>).

1.5.1. Теми науково-дослідних робіт

1. Організація діяльності адвоката під час звернення до Європейського суду з прав людини.
2. Адвокатський запит: сутність та значення.
3. Адвокатського дос'є: поняття, типова структура, особливості ведення.
4. Страхування адвокатської діяльності: зарубіжний досвід та шляхи впровадження в

Україні.

5. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.

6. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні: статус, компетенція, порядок організації роботи.

7. Спеціалізація адвокатів: аналіз зарубіжної практики.

8. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.

9. Системи безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах: моделі та загальна характеристика.

10. Правове регулювання надання адвокатами безоплатної правової допомоги в Україні.

11. Основні стандарти права на правничу допомогу встановлені практикою Європейського Суду з прав людини.

12. Системи органів адвокатського самоврядування у зарубіжних країнах: основні моделі та порівняльно-правова характеристика.

13. Адвокатське бюро та адвокатське об'єднання як організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: порядок реєстрації та організації роботи.

14. Особливості участі захисника в судових дебатах.

15. Спеціалізація адвокатів: аналіз зарубіжної практики.

16. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.

1.5.2. Методичні рекомендації до виконання науково-дослідних робіт

Метою виконання науково-дослідних робіт є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання науково-дослідних робіт студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, методичні матеріали, науково-монографічну літературу, статистичні дані, аналітичну інформацію та практику діяльності адвокатів.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм x 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого – 25 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – 15 мм.

Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати 20 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman кеглем 14 з 1,5 міжрядковим інтервалом.

Робота починається з титульного аркуша. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Титульний аркуш науково-дослідної роботи оформлюється за зразком 1. Науково-дослідна робота повинна бути структурованою, тобто після титульного аркуша містити: план, вступ, три (два) розділи, висновки, список використаних джерел. Розділи плану роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрямки розкриття теми (зразок 2). Науково-дослідна робота повинна містити певну новизну отриманих результатів дослідження. Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання науково-дослідної роботи і особистий підпис студента.

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**
Кафедра кримінального права та процесу

Навчальна дисципліна:
Основи адвокатської діяльності

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА
на тему:
«Гарантії адвокатської таємниці в досудовому розслідуванні»

Виконав:
Іванов Іван Іванович
студент 4 курсу
юридичного факультету

Перевірила:
Присяжна Анна Василівна,
доцентка кафедри
кримінального права та
процесу, к.ю.н., доцентка

Хмельницький
2024

ПЛАН

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Адвокатська таємниця як правова гарантія адвокатської діяльності.....	5
РОЗДІЛ 2. Правове забезпечення адвокатської таємниці у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування	9
РОЗДІЛ 3. Гарантії адвокатської таємниці при проведенні слідчих дій на стадії досудового розслідування кримінального провадження	13
ВИСНОВКИ.....	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	19

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку з виконанням тестових технологій.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історичні етапи формування та розвитку інституту адвокатури в світі.
2. Правові основи діяльності адвокатури в Україні.
3. Міжнародні стандарти адвокатської діяльності.
4. Поняття інституту адвокатури та роль адвокатів у здійсненні правосуддя.
5. Система принципів адвокатури: інституціональні, організаційні, функціональні.
6. Принципи діяльності адвокатури за Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: загальна характеристика.
7. Принцип конфіденційності в адвокатській діяльності: національне правове регулювання.
8. Принцип конфіденційності адвокатської діяльності у практиці Європейського суду з прав людини.
9. Принцип уникнення конфлікту інтересів у діяльності адвокатури: національне правове регулювання та міжнародні стандарти
10. Право на професійну правничу допомогу як елемент права на захист особи.
11. Основні стандарти права на правничу допомогу встановлені практикою Європейського Суду з прав людини.
12. Доступ до професії адвоката в Україні: вимоги та обмеження, процедура складання кваліфікаційного іспиту.
13. Доступ до професії адвоката в зарубіжних країнах: основні моделі та загальна характеристика.
14. Функції адвокатури: поняття, система та змістовна характеристика.
15. Особливості статусу адвоката іноземної держави при занятті адвокатською діяльністю в Україні.
16. Стажист адвоката. Порядок проходження стажування в Україні.
17. Особливості проходження стажування у адвоката в зарубіжних країнах.
18. Єдиний реєстр адвокатів України: порядок ведення, внесення інформації та змін.
19. Гарантії адвокатської діяльності: міжнародні та національні стандарти.
20. Інститут імунітету та недоторканості адвоката в Україні.
21. Професійні права адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.

22. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
23. Професійні права та обов'язки адвокатів у зарубіжних країнах: порівняльноправова характеристика.
24. Види адвокатської діяльності в Україні та зарубіжних країнах: порівняльноправова характеристика.
25. Правовий статус помічника адвоката: права та обов'язки.
26. Особливості юридичної відповідальності адвоката в Україні.
27. Самоврядування адвокатської професії. Міжнародно-правові стандарти з питань адвокатського самоврядування.
28. Правові засади адвокатського самоврядування в Україні.
29. Системи органів адвокатського самоврядування у зарубіжних країнах: основні моделі та порівняльно-правова характеристика.
30. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури України: порядок формування, структура та повноваження.
31. Підстави та порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, види дисциплінарних стягнень в Україні.
32. Міжнародні стандарти в сфері дисциплінарної відповідальності адвоката.
33. Стадії дисциплінарного провадження щодо адвоката в Україні: загальна характеристика процедур та прав учасників.
34. Система органів адвокатського самоврядування в Україні: види та розподіл компетенції.
35. Зупинення, припинення та відновлення права на заняття адвокатською діяльністю в Україні: підстави, порядок, наслідки.
36. З'їзд адвокатів України: статус, повноваження, порядок роботи
37. Рада адвокатів України. Порядок формування та повноваження.
38. Рада адвокатів регіону. Порядок формування та повноваження.
39. Ревізійні комісії адвокатури: види, порядок формування та повноваження.
40. Конференція адвокатів регіону: статус, повноваження, порядок роботи.
41. Національна асоціація адвокатів України: завдання, порядок формування, структура, компетенція.
42. Акти органів адвокатського самоврядування та Національної асоціації адвокатів України: види, юридична сила та порядок прийняття.
43. Фінансове забезпечення органів адвокатського самоврядування в Україні.
44. Організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: види та загальна характеристика.
45. Адвокатське бюро та адвокатське об'єднання як організаційно-правові форми діяльності адвокатури України: порядок реєстрації та організації роботи.
46. Договір про надання правової допомоги: предмет, права і обов'язки сторін, форма, строк.
47. Підстави та правові наслідки відмови в укладенні договору про надання правової допомоги.
48. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання клієнтом договору про надання правової допомоги.
49. Підстави та правові наслідки одностороннього розірвання адвокатом договору про надання правової допомоги. Обов'язки адвоката при розірванні договору.
50. Особливості оплати праці адвоката в Україні: принцип розумності у визначенні розміру гонорару.
51. Формування гонорарної політики адвоката на міжнародному та національному рівнях.
52. Спілки та асоціації адвокатів. Громадські об'єднання адвокатів та їх місце у системі адвокатури України.
53. Норми професійної етики як специфічний регулятор адвокатської діяльності.
54. Загальна характеристика Правил адвокатської етики України, правові наслідки їх порушення.

55. Деонтологічні аспекти відносин адвоката з клієнтом в Україні.
56. Підстави та наслідки правомірного розкриття адвокатської таємниці за законодавством України.
57. Деонтологічні аспекти відносин адвоката із судовими, правоохоронними та іншими державними органами.
58. Етичні аспекти взаємин між адвокатами та органами адвокатського самоврядування.
59. Принципи поведінки адвокатів у соціальних мережах.
60. Юридична відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики в Україні.
61. Повноваження адвоката під час розгляду кримінальних справ у судах різних інстанцій.
62. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні.
63. Порядок призначення, обрання, тимчасового призначення захисника.
64. Відмова адвоката від здійснення захисту.
65. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному провадженні.
66. Поняття, сутність та основні елементи стратегії та тактики захисту.
67. Принципи тактики та методики захисту.
68. Принцип професійної компетентності у діяльності адвокатури.
69. Тактика та методика адвокатської діяльності на стадії досудового розслідування.
70. Особливості участі захисника в судових дебатах.
71. Судова промова адвоката: поняття та значення.
72. Процесуальні гарантії діяльності адвоката в кримінальному провадженні.
73. Принцип незалежності адвокатури та його правові гарантії.
74. Особливості діяльності адвоката на стадії досудового врегулювання господарських спорів в Україні.
75. Особливості участі адвоката у процедурі медіації в Україні та зарубіжних країнах.
76. Організація діяльності адвоката під час звернення до Європейського суду з прав людини.
77. Адвокатський запит: сутність та значення.
78. Адвокатського дос'є: поняття, типова структура, особливості ведення.
79. Страхування адвокатської діяльності: зарубіжний досвід та шляхи впровадження в Україні.
80. Захист професійних прав та інтересів адвокатів в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
81. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в Україні: статус, компетенція, порядок організації роботи.
82. Спеціалізація адвокатів: аналіз зарубіжної практики.
83. Інститут безоплатної правової допомоги: правова природа та особливості адміністрування.
84. Системи безоплатної правової допомоги у зарубіжних країнах: моделі та загальна характеристика.
85. Правове регулювання надання адвокатами безоплатної правової допомоги в Україні.
86. Принципи державної політики України у сфері надання безоплатної правової допомоги та роль адвокатури у їх реалізації.
87. Право на безоплатну правову допомогу у практиці Європейського суду з прав людини.
88. Суб'єкти права на отримання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні.
89. Укладання контрактів з адвокатами, що надають безоплатну вторинну правову допомогу.
90. Взаємодія адвокатів з центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
91. Оцінка якості надання безоплатної правової допомоги.
92. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги. Заміна адвоката.
93. Особливості оплати праці адвоката за надання безоплатної правової допомоги.

94. Права та обов'язки адвоката, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги.

95. Особливості оподаткування адвокатської діяльності в Україні

1.6.2. Приклад тестового завдання для семестрового контролю

1. Що слід розуміти під поняттям «представництво»?

А. це правовідносини, в яких одна сторона зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони

Б. це використання передбачених законом можливостей (інструментів) для поновлення свого порушеного, визнання невизнаного, чи присудження оспорюваного права.

В. це надання усіх можливих заходів по допомозі у юридичній сфері

2. Які правочини не може вчиняти адвокат-представник?

А. правочини, які відповідно до їх змісту можуть бути вчинені лише особисто тією особою, яку він представляє.

Б. адвокат не може вчиняти правочини майнового характеру

В. адвокат може вчиняти усі правочини

2. Схема нарахування балів

3.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Денна	9	1,1	2,2	3,3	4,4	5,6	6,7	7,8	8,9	10

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 семінарських занять.

За результатами семінарського (практичного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів під час проведення семінарських занять наведені у п. 4.3.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

2.4. Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється відповідно до п. 4.3.15 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (<https://cutt.ly/Ee35gQjs>).

3. Рекомендовані джерела

3.1. Рекомендовані джерела до всіх тем

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651 – VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618 – IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.13.0>
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1146.892.0>
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1995 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Правила адвокатської етики від 17 листопада 2012 р. URL: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
9. Положення про раду адвокатів України від 17 листопада 2012 р. / URL: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki>
10. Положення про Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності: затверджено Радою адвокатів України від 27.07.2013 р. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
11. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України: Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. № 85. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
12. Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні від 1.06.2013 р. № 154. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
13. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю від 16.02.2013 р. № 81. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
14. Положення про помічника адвоката від 1.06.2013 р. № 123. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>

15. Регламент Ради адвокатів України: Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. № 75. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
16. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону від 16.02.2013 р. № 77. URL: <http://www.unba.org.ua/akti>
17. Вільчик Т. Б. Актуальні проблеми адвокатури : підручник. Харків: Право 2022. 376с.
18. Головань І.В. Організаційні форми адвокатської діяльності. Що змінилося? URL: <http://blog.liga.net/user/igolovan/article/9850.aspx>
19. Зейкан Я.П. Адвокат: кримінальні справи: Методичні поради: в 2-х частинах. К.: ВД Дакор. 2012. 728 с.
20. Кудрявцев О.В. Адвокат у кримінальному процесі. Практичні поради: посібник. Київ: Консоль. 2021. 360 с.
21. Куц В.І. Адвокат: навчальний посібник. Рівне: Волинські обереги. 2023. 191 с.
22. Личенко І.О. Адвокатська діяльність в Україні та зарубіжних країнах. Львів: Растр-7. 2023. 185 с.
23. Макарчук В.С. Короткий нарис історії адвокатури: монографія. Львів: Растр-7. 2023. 128 с.
24. Паскар А.Л. Європейські стандарти адвокатури: навч.-метод. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича, Рута, 2021. 79 с.
25. Погорецький М. А. Адвокатура України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 365 с.
26. Удалова Л.Д. Кримінально-процесуальні гарантії діяльності адвоката: монографія. К.: КНТ, 2014. 170с.
27. Шабанов Р.І. Адвокатура України: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид. 2021. 199 с.

3.2. Рекомендовані джерела до окремих тем

Тема 1. Наука про адвокатуру. Історія виникнення та розвитку адвокатури

1. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти. Одеса: Юрид. л-ра. 2017. 357 с.
2. Заборовський В.В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 3. 2022. С. 279-285.
3. Коваль О.М. Деякі проблеми та перспективи реформування інституту адвокатури в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2023. С. 647-651.
4. Меланчук А.В. Особливості дисциплінарної відповідальності адвокатів у російській імперії й сучасній Україні (порівняльний аналіз). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2013. № 1062. С. 248 – 251
5. Меланчук А.В. Роль адвокатів у кримінальному провадженні за законодавством російської імперії і сучасної України: точки дотику. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014 р. С. 135 – 138.
6. Меланчук А.В. Роль адвокатів у захисті та наданні правової допомоги в суді за законодавством російської імперії і сучасної України: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015 р. № 2.
7. Олійник А.Ю. Адвокатура в правовій системі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2023. С. 323-326.
8. Святоцький О. Д. Адвокатура у юридичному механізмі захисту прав громадян (історико-правове дослідження). дис. докт. юрид. наук: 12.00.10. К., 1994. 307 с.
9. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Ін Юре. 2019. 477 с.

Тема 2. Організація сучасної адвокатури України

1. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. № 2(30). С. 63-73.
2. Джабурія О.О. Організаційні форми адвокатської діяльності: поняття й ознаки. 2020. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/35.pdf

3. Заборовський В.В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 279-285.
4. Заборовський В.В., Фазикош В.Г., Семерак О.С. Підвищення кваліфікації адвоката як один із його професійних обов'язків: загальні положення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 70. С. 444-449.
5. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
6. Іваницький С.О. Українська адвокатура в умовах війни: національний та зарубіжний контекст. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3-4. С. 73-88.
7. Кудрявцев О. В. Адвокат в умовах воєнного стану: участь в окремих слідчих та процесуальних діях: практ. посіб. Київ: Норма права. 2024. 166 с.
8. Меланчук А.В. Актуальні проблеми реформування адвокатури в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2011. Вип. 2. С. 81 – 85.
9. Меланчук А.В. Порядок одержання дозволу на заняття адвокатською діяльністю. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 352 – 359.
10. Олійник А.Ю. Адвокатура в правовій системі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2023. С. 323-326.
11. Остапенко Л. Особливості діяльності адвокатури в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*. № 2. 2023. С. 176-182.
11. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Адвокатське самоврядування в Україні та його розвиток. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 81. 2024. С. 216-222.

Тема 3. Основні положення Правил адвокатської етики

1. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Співвідношення категорій «право» і «мораль» в контексті здійснення адвокатської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. 2023. Вип. 77. С. 270-275.
2. Бакаянова Н.М. Чесність та добропорядна репутація адвоката. *Вісник Одеської адвокатури*. 2019. Спеціальний випуск: Адвокатська етика. С. 5–10.
3. Бакаянова Н. М., Кісліцина І.О. Адвокатська етика: навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс. 2020. 127 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14725>
4. Вільчик Т.Б. Адвокатура і держава: взаємодія в забезпеченні прав і законних інтересів громадян. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2014. № 10-1. Том 1. С. 62-66.
5. Лозовий В.О., Петришин О.В. Професійна етика юриста. Х.: Право. 2004. 176 с.
6. Маськовіта М.М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2016. № 837. – С. 287–291.
7. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 9 червня 2017 року. URL: <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
8. Ткаченко К.О. Філософські засади адвокатської етики в соціокультурному контексті: дис. канд. філос. наук: 09.00.03. Одеса, 2021. 188 с.
9. Фляжнікова Я.В. Історичні витоки етичних правил у професії адвоката. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 73–76.
10. Фляжнікова Я. В. Правила адвокатської етики та юридична відповідальність за їх порушення: дис...доктора філос. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. 251 с.

Тема 4. Адвокат у кримінальному провадженні. Стратегія і тактика здійснення захисту

1. Аракелян М. Р. Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико-правовий ракурс. Одеса: Фенікс. 2018. 386 с.

2. Волобуєва О.О. Окремі аспекти участі адвоката під час затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 596-599.
3. Барабаш Г.В., Крамаренко Ю.М., Тарасенко О.С. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 236 с.
4. Бондар І.В., Кучинська О.П., Циганюк Ю.В. Адвокат у кримінальному процесі: організаційно-правові засади. Електронне наукове видання *«Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 4. 2023. С. 524-528.
5. Волобуєва О.О. Окремі аспекти участі адвоката під час затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2023. С. 596-599.
6. Григоруk О.В. Участь захисника під час досудового розслідування щодо окремої категорії виборних осіб: досвід країн Європейського Союзу. *Нове українське право*. Вип. 4. 2023. С. 169-174.
7. Заборовський В.В., Орлова О.С., Манзюк В.В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. С. 278-285.
8. Кудрявцев О. Адвокат у кримінальному процесі. Практичні поради. К.: Норма права. 2022. 382 с.
9. Несінов О.М. Апеляційне оскарження вироку суду: практичний посібник. Київ: Норма права. 2021. 290 с.
10. Остафійчук Л.А. Конфіденційність адвокатської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 80. С. 246-252.

Тема 5. Адвокат у цивільному процесі

1. Барабаш Г.В., Крамаренко Ю.М. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 236 с.
2. Вільчик Т.Б. Актуальні проблеми адвокатури: підручник. Харків: Право. 2022. 376 с.
3. Заборовський В.В., Орлова О.С., Манзюк В.В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. С. 278-285.
4. Захарова О.С. Представництво у цивільному судочинстві. *Вісник Академії адвокатури України*. 2005. № 3. С 32 - 36.
5. Медіація в Україні. Закон України «Про медіацію». Судова медіація за судовим законодавством. Київ: «Центр учбової літератури» 2022. 158 с.
6. Римарчук Р., Світлана С. Правове регулювання участі адвоката у цивільному процесі України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». № 1. 2020. С. 167-172.
7. Теремецький В. І. Адвокат у цивільному процесі: процесуальний статус адвоката; підтвердження повноважень адвоката; участь адвоката у досудовому провадженні; участь адвоката у судовому провадженні; особливості діяльності адвоката під час дії воєнного стану. Київ. ВД «Професіонал». 2024. 448 с.
8. Фучеджі В. Д. До питання про участь адвоката у сімейних спорах. *Київський часопис права*. 2022. № 1. 91-96.
9. Шпак М.В. Правова допомога у суді першої інстанції у цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. 216-221.

Тема 6. Адвокат у господарському та адміністративному судочинстві

1. Барабаш Г.В., Крамаренко Ю.М. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 236 с.
2. Бережна Є.В. Правовий статус адвоката як учасника адміністративного процесу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків. 2021. 21 с.
3. Вільчик Т.Б. Актуальні проблеми адвокатури: підручник. Харків: Право. 2022. 376 с.

4. Гаран О.В. Проблематика розуміння процесуальної форми участі адвоката в адміністративному провадженні. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. Том 26. Випуск 1 (38). 2024. С. 18-23.
5. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. За заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук Вищої школи України М. М. Ясинка. Київ: Алерта. 2024. 696 с.
6. Заборовський В.В., Орлова О.С., Манзюк В.В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. С. 278-285.
7. Зільник Н.М. Адвокат як представник у господарському судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С.
8. Медіація в Україні. Закон України «Про медіацію». Судова медіація за судовим законодавством. Київ: «Центр учбової літератури»є 2022. 158 с.
9. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
10. Фастовець Н. Адвокат у господарському процесі. Адвокатська промова: *матеріали міжкафедрального наукового семінару*. Київ: КНУТД. 2021. С. 31-34.
11. Шевчук В.С. Функціональні основи діяльності адвоката в адміністративному судочинстві. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Ужгород. 2023. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66456>
12. Шпомер А.І. Судові витрати в господарському процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 204-207.

Тема 7. Адвокат у конституційному судочинстві

1. Барабаш Г.В., Крамаренко Ю.М. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 236 с.
2. Белов Д.М., Белова М.В. Докази та доказування в конституційному судочинстві: доктринальні аспекти. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 1. С. 626-631.
3. Вільчик Т.Б. Актуальні проблеми адвокатури: підручник. Харків: Право. 2022. 376 с.
4. Заборовський В.В., Жежихова М. Особливості правового становища адвоката в конституційному судочинстві. *Конституційно-правові академічні студії*. 2016. № 1. С. 109-117.
5. Константий О.В. Щодо участі адвоката в конституційному судочинстві. 2023. <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/284/252>
6. Петков В.П. Адвокат як учасник судового процесу в адміністративному, цивільному, господарському, кримінальному судочинстві: нормативне регулювання; правовий статус, основні права і обов'язки; відповідальність та судова практика. Київ: ВД «Професіонал». 2024. 464 с.
7. Розвадовський В. І. Теоретико-правове дослідження процесуальних прав та обов'язків сторін у конституційному провадженні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2016. Вип. 42. С.23-33.
8. Щербанюк О.В. Адвокат в конституційному судочинстві. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.* Харків: Право. 2020. 490 с. С. 193-195.

Тема 8. Адвокат у виконавчому провадженні

1. Барабаш Г.В., Крамаренко Ю.М. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 236 с.
2. Вільчик Т.Б. Актуальні проблеми адвокатури: підручник. Харків: Право. 2022. 376 с.
3. Вільчик Т.Б. Участь адвоката у виконавчому провадженні. *Актуальні питання у сучасній науці*. №3. 2023. С. 292-309.
4. Жаботинський І.В. Методика і тактика адвокатської діяльності у виконавчому провадженні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Вип. 84. С. 284-291.

5. Ковалів М., Боровікова В. Суб'єкти відповідальності у виконавчому провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 2. 2024. С. 22–29. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/863/842>
6. Кудрявцев О. В. Адвокат в умовах воєнного стану: участь в окремих слідчих та процесуальних діях: практ. посіб. Київ: Норма права. 2024. 166 с.
7. Про виконавче провадження: Закон України від 2.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1404-19>
8. Рабовська С.Я. Консультативна робота адвоката у виконавчому процесі на прикладі провадження про виконання рішення суду щодо пенсійних виплат. *Часопис Київського університету права*. № 3. 2020. С. 170-175.
9. Снідевич О. Проблемні питання представництва у виконавчому провадженні України. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. №7. 2019. С. 93-96

Тема 9. Організація надання безоплатної правової допомоги

1. Вільчик Т.Б. Актуальні проблеми адвокатури: підручник. Харків: Право. 2022. 376 с.
2. Держава продовжує надавати безоплатну правову допомогу в умовах війни. Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/362753>
3. Кудрявцев О.В. Адвокат на захисті потерпілого: практ. посіб. К.: Норма права. 2023. 224 с.
4. Міщук І.В. Особливості надання безоплатної правової допомоги в Україні під час воєнного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2022. С. 74-79.
5. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
6. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі. Наказ Міністерства юстиції України від 21.12.2017 № 4125/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1554-17#Text>
7. Цимбалюк В.І. Адвокат в системі безоплатної правової допомоги: організаційно-правові основи взаємодії. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 4. С. 412-415.
8. Юзько Т.М. Проблемні аспекти надання безкоштовної вторинної правової допомоги адвокатам у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 53. С. 60–64.

Тема 10 Адвокат у Європейському Суді з прав людини

1. Актуальні проблеми адвокатури : підручник / за заг. ред. Т. Б. Вільчик. – Харків : Право, 2022. – 376 с.
2. Аракелян М. Р. Роль міжнародно-правових актів у регулюванні адвокатської діяльності. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття»: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2022. Т. 1. С. 383-385.
3. Денисова А.В., Сірко В.С, Роль Європейського Суду з прав людини у захисті та розвитку прав людини в Європі. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2024. С. 724-726.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#top
5. Онишко О.Б. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 540 с.
6. Свобода вираження адвокатом поглядів у суді: практика ЄСПЛ. Національна асоціація адвокатів України. 2024. URL: <https://unba.org.ua/publications/9474-svoboda-virazhennya-advokatom-poglyadiv-u-sudi-praktika-espl.html>
7. Трушкіна А. Д. Діяльність адвоката в Європейському суді з прав людини як запобіжник порушенням прав людини. Одеса. 2019. 32 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.scourt.gov.ua> – Офіційний сайт Верховного Суду України.
5. <http://www.court.gov.ua> – Офіційний веб-портал «Судова влада України».
6. <http://www.gp.gov.ua> – Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора.
7. <http://www.npu.gov.ua> – Офіційний сайт Національної поліції України;
8. <http://www.nbu.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
9. <https://unba.org.ua> – Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України
10. <http://kmrada-unba.org> – Офіційний сайт Ради адвокатів Хмельницької області